

حيات

میانہ دائمیہ... دنیاہ راہا جوروہ حیات قائم!...

ادارہ مرکزی :

آفروہ ، استانبول جادہ سندہ آنقرہ
معارف امینلکی پائندہ کی دائرہ

استانبول بوروسی :

استانبولہ ، باب عالی جادہ سندہ ۱۱۹ نومرولو
دائرہ مخصوصہ
تلفون : ۳۶۰۷

نومر ۱۰ ہربرہہ ۱۰ غروشدہ .

سنہ لکی پوسٹہ ایلہ ہ لیرا .

(اجنبی مملکتلر ایچین ہ دولار) .

ابونہ واعلان ایشلری ایچین استانبول بوروسی

مراجعت ایڈیلیر .

یازی ایشلرینک مرجعی آنقرہ مرکزیدر .

۱ نجی جلد

آنقرہ ، ۱۹ مایس ، ۱۹۲۷

صافی : ۲۵

خلفہ دوغرو!

یکرمی سنہ اول اعدادیدہ اوقورکن بزہ
(طول امل) ی فائدہ سز بر اوزونتو ، بوش
برخلیا ، معناسز بر اشتیاق کچی کوسترمشلردی .
او زماندن بو کونہ قادر دیکشن قیمترو حکمر
آراسندہ بودہ دہ کیشدیمی بیلیمہ یورم ؛ یالکز ،
شونی آکلایورم کہ بوتون املرینک تحقیقی
کورمش اولان انسانک بو نتیجہ دن مسعود
اولابیلیمی ایچون ، پاک بسیط روحلو ، یاخوددہ
پک قیصا و بایاغی امللی اولماسی لازمدر . اصل
بختیار اولانلر روحی امللرہ دولو ایکن اولنلردر .
حیاتلری شدید اولان بو انسانلر مردجہ
اولورلر . . . اولہ مک ایچون ، اولومہ قهرمانجہ
مقاومت ایدہرلر . کوزی آچیق کیدہن بو
انسانلرک اولوملری نہ شانلی بر مغلوبیتدر .
املی بیتن ، حیاتدن بیقان ، یاشامایہ قانیقسان
انسانلرک عاقبتلری ایسہ حزین و آجیقلی بر
لوحدہر . اونلرک اولوملرنده بر متحرک عجزی
ویتنکینلکی واردر . . . قولایلقلہ تسلیم اولورلر
و دنیادن سسز صداسز چکیلرلر . برنجیلر ،
دوشمانی ایلہ دوکوشہ دوکوشہ اولن بر عسکرہ ،
ایکنجیلر ایسہ سلاحی خصمنہ تسلیم ایدہرک
عاقبتہ کوزی قابلی قاووشان بر قورقاغہ بکزه
تیلہ بیلرلر .

آرزولردن و اشتہاردن قوتلی اولان امللر

جمعیت حیاتنک مولودیدر و قیمتلری دہ اشتراک
ایدہ نلرک کیتلریلہ اولچولور . جمعیتک مشترک
امللری جمعیتدا شلرک تساندینی و حیات قابلیتلی
آرتدیران معنوی بر قدرتدر . فرد ، جمعیتک
مشترک امللرینہ نہ قادر چوق حصہ دار ایسہ
حیاتہ او قادر مربوط و یاشامایہ او مرتبہ
قابیلی بر انسان اولور . فردک بو امللردن
محرومیتی درجہ درجہ لاقیدلک ، بدینلک ،
بزکینلک تولید ایدر و بعض حالردہ بو اونی
اتحارہ قادر کوتورور .

بویوک انقلابمز دون رؤیا اولان مشترک ملی
امللرمزک اک بارزلرینی تحقیق ایتدیردی : مستقل
و مودہرن بر ملت اولدق ؛ وسطائی باغلردن
قورتولدق ؛ فردی آرزولریمز ایچین کنیش بر
حریتہ اُردک ؛ کوندن کونہ ترقی ایدیورز .
قادیلرمز انسانی حقارینہ صاحب اولدیلر . . .
تحقق ایدہن بوتون بونلر اگر اک اساسلی
امللریمز ایسہ کندیمیزی آرتیق تام برروح
اطمئنانی ایلہ دائمی اولارق مسعود عد
ایتمہلی یز . حالبوکہ انقلابک بو معظم ظفرلرینک
پک حقلی اولارق تولید ایتدیک بویوک سرورک
هیجانی صوٹود قهر و حمزک اطمئنانی دہ آزالیور . . .
دونک کنجلیکی تماماً مستقل ، تماماً ملی ، قوتلی
و مودہرن بر تورک (وطنی) ایچون اشتیاق
چکیوردی . بو کونک کنجلیری اونا قاووشدیلر .
دونک کنجی آتشی بر ملیت مفکورہ جیسی
ایدی ، بو کونکی کنجک ملی مفکورہ سی
نہدر؟

امللرک تحقیق صفحہ سی اولان عمللر ، کریدہ
نہ قادر کامن (Latent) امل قدرتی وارسہ
اوقادار مؤثر اولورلر . بو کونکی کنجک کامن

قدرتلی نہدر؟ ملی انقلابک تحقیق ایتدیردیک
دونکی رؤیا لردن هنوز حقیقتہ چیقما یانی قالمادی؟
تحقق ایدن امل ظفرلری بوتون ملی کتلہ لرہ
سرایت ایتدیمی؟ یوزدہ سکسانی کویلو اولان
تورک خلقی تماماً ملیلہ شدیمی؟ مودہرنلہ شدیمی؟
وسطائی حیاتدن قورتولدیمی؟ ملی و بشری
نعمتلردن حصہ آلمایہ ، ملی و بشری حرثدن
تلذذ ایتیمہ قادر اولدیمی؟ ذوقلریمزہ ، نشہلریمزہ
اورتاقیدر؟ بوسؤاللر بو کونک تورک کنجلیری
ایچین ، روحلرینی تماماً دولدوراجق ، امل
الہاملری ویرہ مہزمی؟ بونلر بو کونک کنجلیری
ایچین یکی بر مفکورہ مالزمہ سی اولامازمی؟

اگر تورکیہ یالکز مکتب کورہ بیلیمش
محدود بر قسم انسانلردن عبارت دکلہ ، اگر
بو محدود انسانلرک اقتصادی تمللرینی تشکیل ایدن
مستحصل کویلو کتلہ سی تورکیہ نک بل کیکنی
تشکیل ایدیورسہ ؛ اگر غربک اک صوک
مودہللرینہ کورہ کینن ، اک مودہرن اولردہ
آزادہ یاشایان تورک قادین و ارککی ؛ حالا
پاچاورالرہ صارینان ، قووقلرہ صیغینان و سنہ نک
اوج یوز آلتش بش کونتی ، آزادہ منورلری
بسلمک ایچین ، طبیعتلہ پنچہ پنچہ چارپیشارق
کچیرن کویلولری کندیسندن آری برقاست عد
ایتمہ یورسہ . . . بو کونک تورک کنجی ایچین اک بویوک
ملی امل شو اولمالیدر :

تورکیہ دہ قورتاریلامش ، مدنیت نوری ایلہ
تنویر ایدیلیمش ، انسانلق حیاتدن نصیبی
آلامش برتک کوی قالمایجہ قادر خلق ایچین
جالیشق .

کنجک ایچون اک کورنشہ منبئی امللردر .

مهاجرت اقوام آسانده، مناسترلر ايلك استيلارنده يابدقلى كې، يگى متافريك ودينى روحيتك مقدس آتشي صافلامق اولاليدر. بعضياريك ظن ايتدكلى كې حقيقى وانتهائى مأمورى، مادىجى سويىتلر دنياسنه مخالفت اولمايوب انسانده الهى و شيطانى جهنملره حاكم اولاييله جك درونى مركزى بولقدرد. باشقه بر تعبيرله آوروپانك استقبالى نه اولالقدده، نه ده شيطانلقدده در. چونكه استقبال بونلردن هيچ برنده دكلدر. بوندن بيله باشلى باشنه نه اوليالىق، نه ده شيطانلق سلطنتى عودت ايده بيلير. آوروپا، بو ايكي روحى زمانك معنا سته واستقبالك محتاج اولدني ايك كنش ويوكك حرته كوتوره جك صورتده يكي بر تركيه قلب ايتكمك مكلقدرد؛ استقبالى ده آنجق بوراده در وبونى هر كس ايچون يابه جقدرد.

... فقط بونك مطلقا بيله اولاسى مقدر دكلدر؛ باشقه درلو اولورسه آوروپا معني دار بر قيت اولقدن چيجه جقدرد. كزنده احتالل، دائما اونستده تهللكلى مند مجدر. دوغان طونج دنياده معنويك مثلى ده آنجق مجادل اولارق اهميت قازانه جقدرد؟ ضعف بوتون روحلرك مشفق ومتق اميدلى آلداته جق وهر درلو حسيانجيلق تاريخى بوشلغى اثبات ايده جكلدر. بو حكملرك بر جوق منورلره خوش كله جكنى بيلموردكلم. اسكى نيله يي ده كيشديرمك، عزيز اعتيادلر ايتكار ايتك، يكي ايسته مك، اهتماله بيله نمش خولالردن واز كچمك... البته خوش دكلدر. كيم ايسته مزكه همزى قولايجه قورناره جق بر منجى بردنبره چيقماسين. كيم ايسته مزكه بزي سلامت و حضورله اوزرنده اوپوته بيله جك يكي بر نظريه كشف ايديله سين، كيم ايسته مزكه قدر هر شيى بولنه قويماسين؛ ينه كيم ايسته مزكه بيلديك و احباب بر محيط ايچنده طائلى بر حس حيات دنيائى يكيلشدير مەسين... فقط نه يايالم كه احوال عالم بو كوني منورلرك ايسته دكلرندن بام باشقه در. بونلر دوغان دنيانك بو كوني شائيتندن وبونلرك مقدر ريشلرندن اورپرسيورلر. اوت ايشيديورم؛ هر طرفدن بر وقتك عيني صيحه لرى عكس ايديور:

ناصره لى مسيح كيبنندن ده نه خير كليركه؟...
اوكرده كي صوك مقاله بو صيحه لره جواب اولاجقدرد.

مصطفى شكيب

اقتصادى صاحبه :

ايتايتيكتك احتياجهنى تظمينده كيكورز!

ايتايتيكتك ايشلرنده دنيانك غرب مدنيتته داخل اولش ملتلى آراسنده ايك كريسى، ايك ابتدائيسى نز. بو حقيقى - آجى ده اولسا - آجيقجه اعتراف ايده لم.

تولو كهجه

كوكل، خاستا قوش كې...
كوكلر، بر يوقوش كې
أفقسز اوزانيور،
دهرينلرله قانيور...

اوزاقده كي داغلره
ماتعدن داها قاره
سياه بر كولكه آقدي،
قلى حزنله ياقدي...

اويله سسز بر آنكه؛
روزكار يارالى صانكه...
ييلديزلر بيله يورغون،
هپسى غربتله وورغون...

فيل ديشندن بر اوراق
أنكىنلرده صولارق
قاراكلقلره دالدى،
كوكده بر هجران قالدى...

بو كهجه؛ تولو كهجه
غمه كومولو كهجه!...

سيواس اكرم رشيد

ملكتمز حقدده مثبت اولارق بيلدكلر مزيليله.
دكلرمزك ياننده ده وده ده قولاق، فيلده كوز
قيلندن قالير.

بيلدكلر مزيليله «آشاغى يوقارى» در.
يا عندى تخمينلره، يا شهبلى واسطه لره، بوزوق
مه تودلرله طولايلاشمش مالزمية استناد ايده در. بونك

ايچون سيستملى بر ايتايتيكتك تشكىلاتنه شدتله محتاجز.

برده قومشولرمزه باقلم: مثالبغارلرك ايتايتيكتك تشكىلاتى، ايتايتيكتك نشرىاتى، نه مكمل، نه منتظم! بر تورك ايچون بلغارستان اقتصاديانى حقدده بر اثر يازمق، توركيه اقتصاديانته مثلا زراعتنه دائر بر مقاله يازمقدن هيچ شهبه سزكه داها قولايذر!

آلمانلر Die Welt in Zahlen - عددلرله دنيا - آدى بر كليات نشر ايتكمده درلر. بوكلياتك شيمدى به قدار چيقان نفوسه، تجارته، صنايعه، زراعتنه عائد جلدلرنده توركيه نك هان، هان هيچ برى يوقدر. حالبوكه بلغارستان، يونانستان، صربستان، رومانيا، مصر، سوريه، فلسطين كيي قومشولرمزه عائد معلومات ديكر مدنى ملتلك جدوللرى ايچنده مذكوردر. بو جدوللرده توركيه يي بولاماق: جوق آجى بر اكسيكلك!... بو نقصانك مشولى ايسه هيچ شهبه سزكه تاميله بزز.

ايسته توركيه به ايتايتيكتك ايشلرچى تنظيم وتنسيق وظيفه سييله جلب ايدلش اولان متخصص موسيو ژاكاره دوشن بويوك شرف:
توركيه يي بين الملل ايتايتيكتك جدوللرنده ديكر مدنى ملتلك يانته ادخال ايتك!

بو شرفلى و ضرورى يولده نه قدار ايلرله ده؟
بيلورزكه، عمومى تحرير نفوس ايچون اولدقه حرارتلى بر حاضراق وار. اوچ شهرده تحرير نفوس تجربه لرى ياپيلدى. ايلولده ده عمومى تحرير نفوس ياپيلاجق. بو هيچ شهبه سزكه غايت مهم بر آديم وعينى زمانده جوق كوچ برايش. بونك موقيتله باشاريلا بيله سي ايچون بزدن ايك صيمى تمثيلر.

فقط بو عمومى تحرير نفوس ايشندن ماعدا قناعتزكه كوره ياپيلماسى ممكن وشيمدى به قدار هيچ تماس ايديله مش باشقه بر طاقم ايشلرده وار. ايسته بزبوايشلره علاقه دار مرجعلرك وبالخاصه موسيو ژاكاره نظر دقتى جلب ايتك ايتيوزز:

مثلا: ۱- رسومات ايتايتيكتكلى. «حيات» ك اولكى نسخه لرنده رسومات ايتايتيكتكلى حقدده يازديغمز مقاله تاثيرينى كوستردى. فقط منفى جهندن: نشرىات توقيف ايدلدى! ذاتا ته مپوسنك آغير لغندن مشتكى اولديغمز نشرىات آرتيق آيلر واركه چيقماز اولدى. استخباراتمزه نظراً رسومات ايتايتيكتك مديريت عموميه سى اشارت ايتديكمز خطالرى مأمورلى آره سنده بعض تعديلات ياپارق تصحيحه چالشيورمش! بزه قاليوسه موسيو ژاكاره رسومات ايتايتيكتكلىنه وضع يد ايتيلدر. رسومات ايتايتيكتكلىنه مشاهده ايتديكمز خطالرى بر قاچ زواللى مأمورك اوستنه بوكلمك، مسئله نك جوق ياكلش آكلاشيلديغنى اثبات ايده در. مسئله هيچ بر وقت ساده جه بر «حساب ايشى» تلقى ايديله مەليدر. مسئله، مه تود، سيستم، تشكىلات مسئله سيدر. ايسته رسومات ايتايتيكتكلىنه بوزوق اولان بو اوچ نقطه نك سرعتله اصلاحى الزم وقابلدر. بو ساحه ده موسيو ژاكاره بر فعاليتى اولوب اولمايغنى بيلورز. اكر وارسه ياقين بر زمانده

انتخار لرقار سينده روصياجي

[تورک جمعيټنک بنديسي، صوڪ زماندره انتخار دہيلن اجتماعي برمر صہ ايد آئيندہ نمبر بولونبور . «حيات» بو مرهم مسئلہ مختلف وسيلہ لر نامس ايتسہ و بونوہ منور لک نظر دقتلريني جلب ايتربي بروظيفہ بيلمشدر . بو دفعہ کڻو متفکر لرمزده دوقتر فخر الدبہ کريم پک استانيول تورک اوجاغندہ مجموعہ مزک اولکي صايلدرندہ شرابيلين برقاج مقالہ دولايسيد بکيدہ بو مسئلہ نامس ايتسہ و مجموعہ مز ايجوہ بو قوتلر اسک برصورتني کوندر مک لطفندہ بولونمشدر . بوکي بوبوک مسئلرک علمي مناقشدره وسيد حاضر لاماسني مملکت حسابہ ممنونيندہ تلقی ايدبورز .]

۲

اول امرده قادين وارکک آراسنده هانکيبي دها فضله جنتہ مستعد مسئلہ سي ماقشده در . قره پايين هاده لبرغ سريريانده ارکک خستہ نک ۵۳٪ نسبتندہ اولديني کورويور . اوراده دہ جوق فرق يوقدر . انقلاب نامندہ کي مؤلف ايسہ مساوي اولديني قناعتندہ در . اساساً بونافوسک کوسترديکي ايتاستيقلردہ جوق فرق يوقدر . فقط بز اوکامقابل کندی مملکت مزک ايتاستيقلريني ذکر ايدہلم .

۱۹۲۰ سنہ سندن ۱۹۲۶ سنہ سنہ قدر مملکتک اک بوبوک مؤسسۂ عقليه سي اولان طوطباشنه کيرہ وقعہ لر بزه مقايہ ايجون امکان ويرہ بيلير :

سنہ	ارکک	قادين	يکون
۱۹۲۰	۲۲۰	۱۱۳	۳۳۳
۱۹۲۱	۲۵۹	۱۴۰	۳۹۹
۱۹۲۲	۲۸۸	۱۵۶	۴۴۴
۱۹۲۳	۴۵۳	۲۳۰	۶۸۸
۱۹۲۴	۵۵۶	۲۵۵	۸۱۱
۱۹۲۵	۶۹۴	۳۰۸	۱۰۰۲

بو ايتاستيقلر کوسترديورک بزه قادينلرله ارککلرک دخول نسبي تماماً آيريدر . ارککلر قادينلردن بر مثلي فضله در و جنت دہ هر ايکي جنسده انتخارله برابر مملکت مزده متوازيآ آرتندہ در . ارککلر دہ کي جنتک فضله لني بلکه اولرک تداء يه فرنکي وآلقول کي انتان وسملرک تأثيراتہ لاله

دہا بوبوک اوطلده کومور دومانندہ کنديسني بوغفق ايتسہ ين قادين و دہا بونک کي بر جوق وقعہ لري تدقيق ايتديکمزده کنديلرينک بر مرض روجي ايله مصاب اولدقلريني کورويورز . يالکز بر نقطه يي دہا ايضاح ايدہم . هر مجنون غير مشعور دکلدر . محيطنه فوق العاده واقف اولديني حالده يالکز بر فساد محاکمہ اوجرايان ، تأثيرتي خللدار اولش فقط ذکاسني محافظه ايدن پک جوق مجنونلر موجوددر . عجا اجتماعيات متخصصلري منتحلر لمجنون دکلدر ديبه قطعي صورتدہ اصرار ايدرکن شعورلرينک مشوش نفسي و محيطي اتجاہلرينک بوزوق اولديني ادعا ايتديکمز يي طن ايديبورلر ؟ اکر بويله دوشونيورلر ساعده لريله يالکلدقلريني ايضاح ايدہم . بالخاصه موازنه سزلردہ کورولن انتخارلردہ دها صريح اولارق نقل ايدہم حکم اوزره سزگلہ پک کوزل کوروشن ، بونون ايجرينسي طبرمالايان اضطراب روحيسي سزه حس ايتديرمکسزين قونوشه بيلن پک جوق خستہ لر موجوددر . شو حالده مسئلہ تشوش شعور حادثہ سي دکلدر . بو بحثدہ موسيو بونافوس انتخارله جنتک آيري آيري شيلر اولديني ذکر ايدرکن قادينلردہ جنتک ارککلره نسبتله جوق اولديني و حالبوکه انتخارک ارککلردہ فضله قادينلردہ آز اولديني خصوصندہ کوسترديکلي ايتاستيقلرک ياني باشنده بزم مملکتدہ قادينلردہ انتخارک فضله اولديني ذکر ايديبور .

بو مکتوبک صاحبي حقندہ احتمال بر اجتماعيات متخصصي هيچ بر خستہ لقي خاطرينه کتيرمن ؛ فقط بر عقليه متخصصي بوسطلرلر آراسنده بر جوق شيلر اوقور و بولور . نته کيم بوزواليدہ ياواش ياواش روجي خستہ لک بونون عرضلري انکشاف ايتمشدر . مجانينک قسم اعظمي صوکل نفسلرندہ وصيتنامہ لريني بر اقايلورلر . حالبوکه موازنه سزلردہ کوردیکمز انتخارلردہ بو طرزده يازيلره پک جوق تصادف ايديبورز . بناءً عليه بر منتحلر حقندہ مجنون حکمي و بر مک و برمه مک بر جوق نقطۂ نظردن لازمدر . مسئلہ نک عدلي جهتي واردر . اوراثت و وصايت مسئلہ لرنده رول اوينار . عدليه بو خصوصده حکم ويرہ جکدر . بوبوکون تشریح مرضي کي علمي مثبت اساسلر اوزرينه چالیشان بر علمدہ بزه ياردم ايتمکدہ در . بويله انتخار ايدنلردن بر قسمک دماغلري تدقيق ايديلديکي زمان فلج عمومي مترقي دہيلن فرنکي جنتنه ، عته شيخي يه ياخود ايرکن بونامه يه مصاب اولدقلري کورولمشدر . شو حالده انتخارلرک اکثریت مهه سنہ مجانيندہ تصادف ايديبورز . کنديسني غازه بولايوبده جاير جاير ياقان ، پک اوغلندہ ايکي قادين و صوکرک کنديسني اولديرن دوقتوري ، دها کچن کون روم خستہ خانه سنده کنديسني آسان بر معلمي ، خستہ خانه نک آچيلمش لثم جوقورندہ کي ياغموور بريکينيسنه باشني صوقارق انتخار ايدن طلبه يي ،

مثبت وخيري نتيجه لرينه بوبوک بر علاقه ايله منتظرز . اکر يوقسه درحال حرکتہ کچيلمه سي لزومي اوزرنده اصرار ايدہ درز .

۲ — ماليہ ايتاستيکلي : مشه و طيت تورکيه سنک ماليہ نظارتني بر زمانلر منتظم ماليہ ايتاستيکلي نشر ايديبوردي . صوکرک بو ايشه هر نه دنسه دوام اولونمادي . جمهوريت تورکيه سنک بو ايشه يکيدن باشلاماسي هيچ شبهه سزکه مدني بر ضرورتدر . بو ساحه دده مسئلہ ينه مه تود ، سيستم ، تشکيلات مسئلہ سيدر . ايشته موسيو ژاقلاردن بکلديکمز بر همت دها !

۳ — قيات و معيشت مشعلرلي ايتاستيکلي — اولجه «ديون عمومي» بوايشلرله آز جوق اوغراشيردي . بوني کوچوک بر همتله يکيدن احيا ايتک قابلد .

۴ — اوقاف ايتاستيکلي دہ تماميله باکر بر ساحه در .

موده درن بر ايتاستيکلي کتابز بيله يوقدر . ايه تماميله نقصان واسکيدر .

ايشته موسيو ژاقلر ، بر طرفدن دارالفنونه و تجارت مکتبلرنده ايتاستيکلي درسلرينه لازم کلن اهميت واستقامتي ويرديرمک ايجون ، ديگر طرفدن موده درن بر ايتاستيکلي کتابک ترجمه ويا تأليف ايديله سي ايجون ايجاب ايدن تشبيلري دہ دريغ ايتميلدر . صوکرک ايتاستيکلي ايشلريله مشغول اولاجق مأمورلري بيشديرمک ايجون ۳-۶ آيلق قورسلرک آچيلماسي دہ بزه پک مهم کورونيور .

بونون بو معروضاعز بلکه موسيو ژاقلرک فعاليت پروگرامندہ دها کنيش ، دها شامل برمقياسده موجوددر . اعتراف ايدہلم که پروگرامدن تطبيقات ساحه سنه کچيلمه سي ايجون بر آرز صبر سزز .

ايشته يالکز بر سيستمه باغلامق شرطيله آلدہ موجود مالز مه ايله درحال ياپيلايلمه سي پک ممکن اولان ايشلر آراسندن شيديلک عقلمزه کلن برقاجني عرض ايتدک . بو ساحه لردہ موسيو ژاقلرک فعاليت پروگرامني ودوشونجه لريني پک آکلامق ايتدک .

صوکرک ايتاستيکلي عيني زماندہ بر «تربيه» مسئلہ سيدر . موسيو ژاقلرک معارف وکالتيله دہ تشریک مساعي ايدہ رک مکتبلردہ ايتاستيکلي تربيه سني ، ايتاستيکلي کولتوريني تعميم ايجون لازم کلن تدبيرلري اتخاذ ايتمه سي لزومندہ قانعز . طلبه يي علاقه دار ايدن مسئلہ لر ، وقعہ لر ، حادثه لر حقندہ قولله کتيف بر طرزده جدوللر طوتدور مق ، غرافیکلر ترسيم ايتديرمک پک مفيد نتيجه لر ويرہ بيلير .

صوکرک دارالفنونه ، تجارت مکتب عاليسنده ايتاستيکلي جوق اهمال ايديلکدہ در . دها هنوز